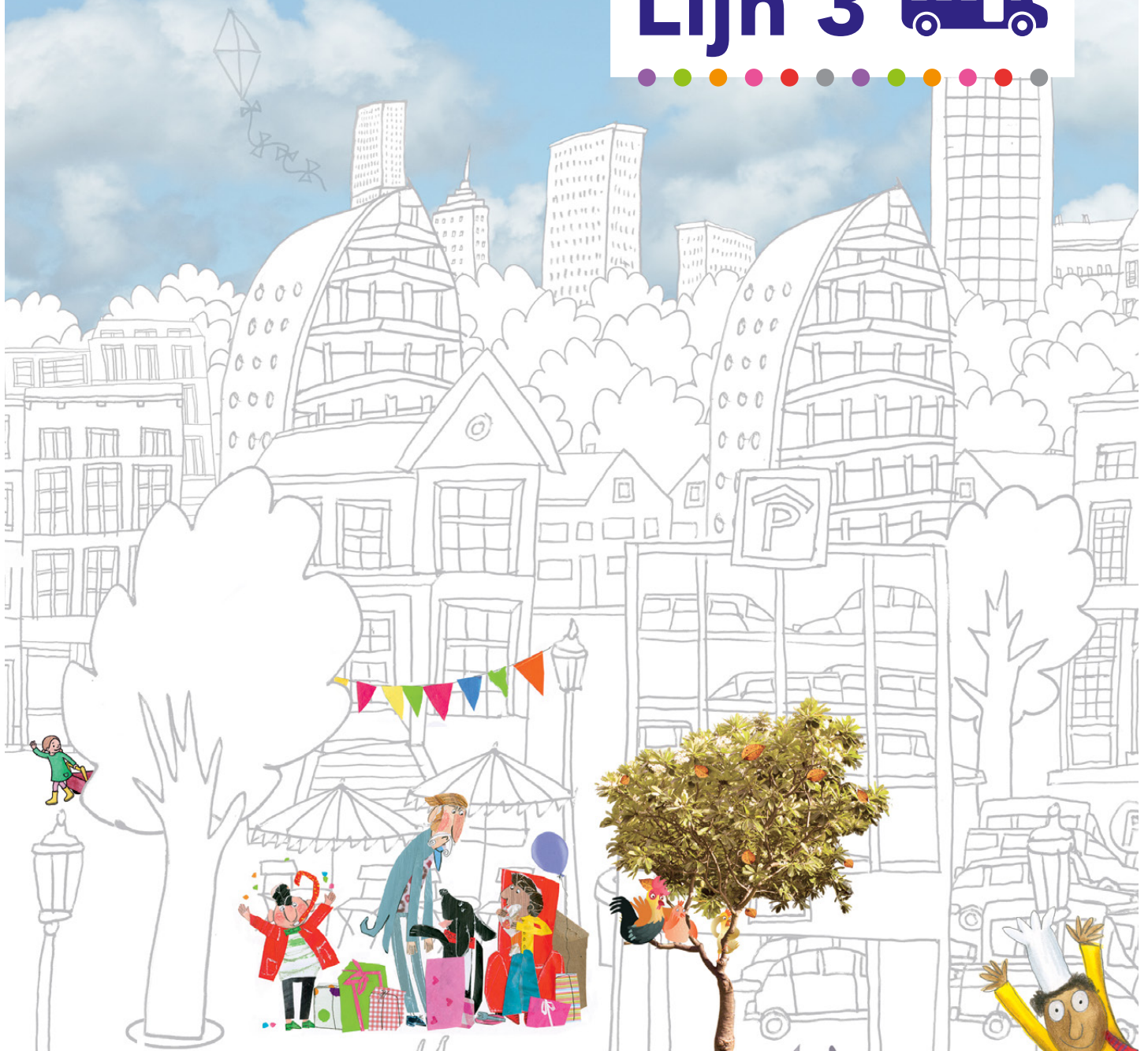

Lijn 3

LIJN 3 IN EEN COMBINATIEGROEP

Inhoud

1 Werken met Lijn 3 in een combinatiegroep	blz. 3
2 Lijn 3 in een combinatiegroep 2-3	blz. 4
3 Lijn 3 in een combinatiegroep 3-4	blz. 6

Bijlagen

1 De combinatie Lijn 3 - Station Zuid	blz. 7
2 De combinatie Lijn 3 - Station Zuid en Taal actief 4	blz. 9
3 De combinatie Lijn 3 - Station Zuid en Staal	blz. 12

Werken met Lijn 3 in een combinatiegroep

Combinatiegroepen komen in het basisonderwijs steeds vaker voor; als bewuste keuze of als gevolg van teruglopende leerlingenaantallen. Vooral daar waar het lezen betreft, vormt een samenvoeging met groep 3 een extra uitdaging en wordt een groter beroep gedaan op uw organisatietalent. In een combinatiegroep is het van belang om optimaal gebruik te maken van de afwisseling van leerkrachtgebonden groepsactiviteiten en zelfstandig werken. Daarbij moet het zelfstandig werken goed georganiseerd worden en moeten hierover duidelijke afspraken met de kinderen worden gemaakt, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. Een combinatiegroep biedt ook mooie kansen om met verschillende leeftijdsgroepen samen aan het werk te zijn. Zo wordt uw combinatiegroep ook echt één groep en leren de kinderen niet alleen van u maar ook van elkaar.

Deze eigenschappen van *Lijn 3* vergemakkelijken het gebruik ervan in combinatiegroepen:

- **heldere structuur:** door de vaste opbouw van *Lijn 3*, met in elk thema vaste lessen op vaste dagen, kunt u aan het begin van het schooljaar een lesschema maken dat u het hele jaar door kunt hanteren. Dit biedt veel houvast, zowel voor uzelf als voor de kinderen. De steeds terugkerende verdeling in lesstappen maakt het ook makkelijker om onderdelen van lessen te combineren.
- **aparte domeinen:** doordat bij alle domeinen van *Lijn 3* aparte lessen zijn gemaakt, kunt u gemakkelijk kiezen welke lessen u wilt aanbieden. Het is daardoor eenvoudig om (onderdelen van) lessen binnen een bepaald domein (spelling, woordenschat, mondelinge communicatie, enzovoort) over te slaan of samen te voegen met de lessen van de andere groep.
- **zelfstandig werken:** de vele materialen voor zelfstandig werken in *Lijn 3* (zoals de woorddoeboeken, de rijtjesboeken, de kopieermappen extra verwerking en de spelletjes) maken het mogelijk dat kinderen al vanaf het begin van groep 3 langere tijd zelfstandig stof verwerken, zodat u tijd hebt voor instructie aan de andere groep. In het eerste thema worden de materialen stapsgewijs bij de kinderen geïntroduceerd. Onder andere door middel van een overzichtelijk aantal duidelijke pictogrammen leren de kinderen snel hoe ze zelfstandig met de materialen aan de slag moeten.
- **planbordmagneten:** met de planbordmagneten van *Lijn 3* organiseert u het zelfstandig werken en maakt u in de klas zichtbaar wat kinderen gaan doen. Dit geeft de kinderen structuur en houvast.
- **taakbriefjes op Mijn Malmberg:** speciaal voor combinatiegroepen zijn er taakbriefjes gemaakt die u kunt uitprinten vanaf de service-site Mijn Malmberg. Deze kunt u per niveau en per thema gebruiken. Met de taakbriefjes kunnen kinderen zelfstandig werken aan diverse opdrachten en noteren wat ze gedaan hebben en/of wat ze ervan vonden. Dit biedt u de mogelijkheid om achteraf te controleren waaraan gewerkt is en dit werk eventueel na te bespreken.

Enkele algemene aanwijzingen voor het werken in een combinatiegroep met *Lijn 3* vindt u in de Pakketwijzer van *Lijn 3*, op pagina 18.

Hierna gaan we dieper in op *Lijn 3* in een combinatiegroep 2-3 of 3-4. We kijken met name naar de combinatie met de methoden:

- *Kleuterplein* (2e editie);
- *Station Zuid*;
- *Taal actief 4* (vierde editie);
- *Staal*.

Lijn 3 in een combinatiegroep 2-3

Een combinatiegroep 2-3 biedt mooie kansen om kleuters al spelend enthousiast te maken voor, voor te bereiden op of zelfs al een beetje mee te nemen in het leesonderwijs. Ook geeft het groep 3-kinderen de mogelijkheid om nog regelmatig te spelen.

Hieronder gaan we in op de combinatie van *Lijn 3* met de kleutermethode *Kleuterplein*. We geven u enkele handvatten waarmee u de combinatie naar eigen inzicht en voorkeur vorm kunt geven.

Hoe gaat u te werk?

- U werkt steeds met de hele groep aan één thema. U kiest telkens ofwel het thema van *Lijn 3*, ofwel een thema van *Kleuterplein*.
- Stel aan het begin van het schooljaar de thema's voor het hele jaar vast. In bijlage 1 ziet u welke thema's van *Lijn 3* goed passen bij de thema's van *Kleuterplein*.
- Maak bij voorkeur een programma voor twee jaar.
- Kies om en om het thema uit *Lijn 3* en een thema van *Kleuterplein* en stel dat gedurende drie weken centraal.
- Kies bijvoorbeeld het ene jaar het thema 'De boom' uit *Lijn 3* en het jaar erna het thema 'Herfst' uit *Kleuterplein*.
- U biedt de taallessen van dat thema (woordenschat, begrijpend luisteren, mondelinge communicatie enzovoort) van of *Lijn 3* of van *Kleuterplein* aan de hele groep aan. U gebruikt dus ook het prentenboek van of *Lijn 3* of *Kleuterplein* voor de hele groep.
- Lezen en spelling uit *Lijn 3* biedt u alleen aan de groep 3-kinderen aan.

Taal en woordenschat

- Als u kiest voor een thema uit *Lijn 3* biedt u alle kinderen de activiteiten begrijpend luisteren, mondelinge communicatie en leesbevordering en de daarbij passende lessen woordenschat aan. Het prentenboek speelt een centrale rol.
- Als er een thema uit *Kleuterplein* centraal staat, biedt u alle kinderen de activiteiten mondelinge taalvaardigheid, gesprekken, geletterdheid (minus fonemisch bewustzijn) en taalbeschouwing aan. Het prentenboek, de verhalen, het digibord en de leerlingensoftware van *Kleuterplein* zijn de bronnen voor woordenschat.
- De hoeken richt u vervolgens in met de aanwijzingen in de handleiding uit *Lijn 3* en/of *Kleuterplein*. De kinderen uit alle groepen kunnen samen in de hoeken spelen en zo op hun eigen niveau spelenderwijs verwerken.

Lezen en spelling

- De lessen lezen en spelling van *Lijn 3* biedt u aan groep 3 aan.
- De instructie voor lezen en spelling aan groep 3 is heel belangrijk. Zorg ervoor dat u hiervoor voldoende tijd inruimt.
- Afhankelijk van uw visie en de leerwensen van groep 2 kunnen de kleuters aan een aantal onderdelen van lezen en spelling meedoen. Zo kunnen de kleuters deelnemen aan (onderdelen van) stap 1 van de les lezen. De letterfilmpjes zijn voor alle kinderen relevant, leerzaam en leuk. Geletterde kleuters kunnen desgewenst ook meedoen aan stap 2 van de leesles. En bij spelling kunnen de kleuters meedoen aan de oefeningen met auditieve analyse.

- Als de kleuters meedoen aan stappen uit de lees- of spellingles van groep 3, instrueer hen dan van tevoren over wat zij moeten doen als u alleen verder gaat met groep 3. Ze kunnen dan snel zelfstandig aan het werk.
- De activiteiten zelfstandig werken bij de leerlijnen lezen en spelling uit *Lijn 3* kunt u in de hoeken integreren.
- Kies bij elk thema van *Lijn 3* één of twee letters die u ook aan de kleuters aanbiedt. Gebruik hiervoor de lessen uit *Kleuterplein* en vervang eventueel de letters die daarin worden aangeboden door letters uit *Lijn 3*.

Lijn 3 in een combinatiegroep 3-4

Het is belangrijk dat u aan het begin van het jaar de tijd neemt om de kinderen van groep 3 goed wegwijs te maken in *Lijn 3*: zo leren zij beter en sneller om zelfstandig te werken. Door een goede klassenorganisatie en de combinatie van lessen, is het zeker mogelijk om beide groepen de aandacht te geven die ze nodig hebben.

U kunt voor een combinatiegroep 3-4 een programma maken waarbij u de lessen van *Lijn 3* voor groep 3 combineert met de lessen taal, spelling en/of voortgezet technisch lezen voor groep 4.

Hierna gaan we in op de combinaties van *Lijn 3* met de volgende methoden voor groep 4:

- *Station Zuid* (voortgezet technisch lezen)
- *Taal actief 4* (taal en spelling)
- *Staal* (taal en spelling)

We hebben een aantal mogelijke combinaties in een schema verwerkt:

- bijlage 1: De combinatie *Lijn 3* – *Station Zuid*
- bijlage 2: De combinatie *Lijn 3* – *Station Zuid* – *Taal actief 4*
- bijlage 3: De combinatie *Lijn 3* – *Station Zuid* – *Staal*

U kunt een dergelijk schema natuurlijk ook opstellen voor een combinatie met een andere lees- en/of taalmethode. Ook is er een link te maken met begrijpend lezen: de lessen begrijpend luisteren van *Lijn 3* kunt u combineren met lessen begrijpend lezen voor groep 4. De leesstrategieën die u al modelend aanbiedt aan groep 3, kunnen de kinderen van groep 4 vervolgens zelf toepassen op teksten op hun leesniveau.

De schema's zijn vereenvoudigde weergaves van de werkelijkheid. Tijdens de leerkrachtgebonden lesdelen (geel) zijn er natuurlijk ook korte momenten van zelfstandig werken en tijdens en na het zelfstandig werken (blauw) zijn er momenten van verlengde instructie en reflecteert u soms samen op het gemaakte werk. Om het voor u makkelijk te maken om deze momenten in te ruimen, hebben wij de tijd van de blokken zo ruim mogelijk gemaakt. Tijdens de door ons opengelaten blokken kunt u zelf kiezen welke activiteit u wilt aanbieden aan de kinderen van groep 3, bijvoorbeeld schrijven of zelfstandig werken aan een ander vak.

Bijlage 1: De combinatie Lijn 3 – Station Zuid

Station Zuid en *Lijn 3* bieden beide elke dag een leesles aan. Deze lessen kunt u (in licht gewijzigde vorm) naast elkaar geven.

De lengte van de leesles is verschillend: voor groep 3 duurt de leesles 75 minuten (inclusief leswisselingen, dus 60 minuten effectieve leestijd), terwijl voor *Station Zuid* 30 minuten (instructieles) of 45 minuten (leesbevorderingsles) gereserveerd zijn. De resterende tijd (30 à 45 minuten) in groep 4 kan gebruikt worden om de kinderen extra zelfstandig te laten oefenen met stillezen, roetsjlezen, de oefensoftware van *Station Zuid* of andere (taal)taken.

Onderstaand schema is een basis die op alle dagen van de week toepasbaar is. De geel gearceerde blokjes zijn leerkrachtgebonden lesdelen, de blauw gearceerde blokjes betreffen zelfstandig werken.

U start elke dag met instructie (en waar nodig verlengde instructie) aan groep 3, terwijl groep 4 zelfstandig werkt aan het afronden van de zelfstandige verwerking van de vorige dag of andere lees- of taaltaken. U doorloopt stap 1 tot en met 3 van de leesles van *Lijn 3*. Na 30 minuten gaan alle kinderen van groep 3 zelfstandig aan de slag en geeft u groep 4 de instructieles van *Station Zuid*. Daarna zijn alle kinderen korte tijd zelfstandig aan de slag. De zelfstandige verwerking die hoort bij *Station Zuid* kan door groep 4 eventueel de volgende dag afgemaakt worden.

Voorbeeldschema combinatie Lijn 3 - Station Zuid

	leerkrachtgebonden	zelfstandig werken
	Groep 3	Groep 4
	LIJN 3 leesles	STATION ZUID instructieles (basis of herhaling) / leesbevorderingsles
5	bespreken doelen <i>Lijn 3</i> en <i>Station Zuid</i>	
30 min	• stap 1: introductie ★ ★ ★ • stap 2: instructie ★ en ★ • stap 3: verlengde instructie ★	zelfstandig werken ¹
20 min	zelfstandig werken hele groep	instructieles (basis of herhaling) / lees- bevorderingsles ★ ★ ★ • groepsinstructie ★ en ★ • begeleide inoefening ★ en ★ • verlengde instructie ★
10	zelfstandig werken en afsluiting	

Bijlage 2: De combinatie Lijn 3 – Station Zuid – Taal actief 4 (versie 4)

In een combinatiegroep 3-4 kunt u zowel de taal- als de leeslessen gelijktijdig en naast elkaar aanbieden aan groep 3 en 4. In het schema vanaf blz. 9 is weergegeven hoe de methoden *Lijn 3*, *Station Zuid* en *Taal actief 4* (taal en spelling) naast elkaar in het programma passen.

Het schema is een vereenvoudigde weergave van één week. De geel gearceerde blokjes zijn leerkrachtgebonden lesdelen, de blauw gearceerde blokjes betreffen zelfstandig werken.

Spelling

In het schema is de eerste les spelling van *Taal actief 4* steeds op dinsdag. De dictees van *Lijn 3* en *Taal actief 4* geeft u gelijktijdig aan groep 3 en groep 4:

u dicteert om en om een woord of zin aan groep 3 en groep 4 en u kijkt om en om samen na.

Dit is niet alleen organisatorisch handig: het biedt de kinderen ook de mogelijkheid om van elkaar te leren.

De spellingles op woensdag en vrijdag geeft u ook gelijktijdig: u start met een korte instructie aan groep 3, waarna de kinderen zelfstandig gaan verwerken. Groep 4 start met zelfstandig werken in het werkboek en krijgt daarna instructie.

Op onderstaand schema zijn een paar afwijkingen mogelijk:

- In week 2 van elk *Lijn 3*-thema vervangt u op vrijdag voor groep 3 de les spelling door een les stellen.
- In week 3 van elk *Lijn 3*-thema heeft groep 3 op vrijdag een controledictee. Groep 4 werkt dan gelijktijdig zelfstandig van die dag in het werkboek van *Taal actief 4*.
- Week 4 van *Taal actief 4* is afwijkend van opzet. Er is dan een extra spellingles op maandag (woordendictee) en een zinnendictee op vrijdag. Groep 3 werkt tijdens deze dictees zelfstandig aan spelling of extra leestaken.

Taal

De taallessen van *Lijn 3* en *Taal actief 4* geeft u in principe apart aan groep 3 en groep 4. Hier zijn echter met wat creativiteit mooie verbindingen te leggen. Enkele suggesties hiervoor zijn:

- Laat groep 4 meekijken naar de themafilmpjes van *Lijn 3*: dit vergroot de woordenschat van alle kinderen.
- De lessen mondelinge communicatie (*Lijn 3*) op donderdag kunt u wellicht aan beide groepen gelijktijdig aanbieden ter vervanging van de les spreken en luisteren van *Taal actief 4*.

MAANDAG				
Groep 3		Groep 4		
LIJN 3 aanvankelijk lezen		STATION ZUID voortgezet technisch lezen	TAAL ACTIEF 4 taal	TAAL ACTIEF 4 spelling
30 min	stillezen of andere (taal) verwerking		introduce themawoorden (les 1a)	
			introduce woordenschat (les 1b)	
15 min	woordenschat		lezen ankerverhaal (les 1a)	
30 min	taal (begrijpend luisteren, mondelinge communicatie, lees- bevordering)		woordenschat (les 1b)	
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	basis- instructieles		

DINSdag				
Groep 3		Groep 4		
LIJN 3 aanvankelijk lezen		STATION ZUID voortgezet technisch lezen	TAAL ACTIEF 4 taal	TAAL ACTIEF 4 spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal-) verwerking		
35 min	lezen	herhalings- instructieles		
20 min	spelling (dictee)			spelling (les 1)
20 min			taal verkennen (les 2)	
20 min			taal verkennen (les 2)	

WOENSDAG				
Groep 3		Groep 4		
LIJN 3 aanvankelijk lezen		STATION ZUID voortgezet technisch lezen	TAAL ACTIEF 4 taal	TAAL ACTIEF 4 spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	leesbe- vorderingsles		
5	spelling			spelling (les 2)
15 min	spelling			spelling (les 2)
40 min			spreken en luisteren/ schrijven (les 3)	
			spreken en luisteren/ schrijven (les 3)	

leerkrachtgebonden zelfstandig werken

DONDERDAG

	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	TAAL ACTIEF 4 taal	TAAL ACTIEF 4 spelling
15 min	stillezen of andere (taal) verwerking		taal verkennen (les 4)	
35 min	lezen		taal verkennen (les 4)	
35 min	lezen	basis- instructieles		
15 min	woordenschat			
30 min	taal (begrijpend luisteren, mondelinge communicatie, lees- bevordering)			
20 min				spelling (les 3)

VRIJDAG

	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	TAAL ACTIEF 4 taal	TAAL ACTIEF 4 spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking	toepassingsles (les 5)	
35 min	lezen	herhalings- instructieles		
5	spelling			spelling (les 4)
15 min	spelling			spelling (les 4)

Bijlage 3: De combinatie Lijn 3 – Station Zuid – Staal

In een combinatiegroep 3-4 kunt u zowel de taal- als de leeslessen gelijktijdig en naast elkaar aanbieden aan groep 3 en 4. In onderstaand schema is weergegeven hoe de methoden *Lijn 3*, *Station Zuid* en *Staal* (taal en spelling) naast elkaar in het programma passen.

Onderstaand schema is een vereenvoudigde weergave van één week, die in principe op alle weken van een thema of blok toe te passen is. De geel gearceerde blokjes zijn leerkrachtgebonden tijd, de blauw gearceerde blokjes betreffen zelfstandig werken.

Spelling

De spellinglessen van *Lijn 3* en *Staal* op elke dinsdag (dictees) geeft u gelijktijdig aan groep 3 en groep 4: u dicteert om en om een woord/zin aan groep 3 en groep 4 en u kijkt om en om een woord/zin samen na. Dit is niet alleen organisatorisch handig: het biedt de kinderen ook de mogelijkheid om van elkaar te leren.

Let op:

- In week 2 van elk *Lijn 3*-thema heeft groep 3 op vrijdag een les stellen i.p.v. spelling.
- In week 3 van elk *Lijn 3*-thema heeft groep 3 op vrijdag een controledictee. Groep 4 werkt dan gelijktijdig zelfstandig.

Taal

De taallessen van *Lijn 3* en *Staal* geeft u in principe apart aan groep 3 en groep 4. Hier zijn echter met wat creativiteit mooie verbindingen te leggen.

Enkele suggesties hiervoor zijn:

- Laat groep 4 'meekijken' naar de themafilmpjes van *Lijn 3* en groep 3 naar de themafilmpjes van *Staal*: dit vergroot de woordenschat van alle kinderen.
- De lessen spreken en luisteren (*Staal*) en mondelinge communicatie (*Lijn 3*) kunnen wellicht gecombineerd worden aangeboden. Kinderen kunnen in kleine groepjes samen oefenen met praten en luisteren. U kiest dan zelf of u de les van *Lijn 3* of die van *Staal* in enigszins aangepaste vorm aan alle kinderen geeft.

Let op: In week 1 en week 2 duurt de instructie van *Staal* 20 minuten en de zelfstandige verwerking 25 minuten. Deze verdeling vindt u ook terug in het onderstaande schema. In week 3 en week 4 is het combineren met de lesstof van groep 3 nog wat makkelijker. Dan duurt de instructie in *Staal* slechts 10 minuten en de zelfstandige verwerking 30 minuten.

MAANDAG				
	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	STAAL taal	STAAL spelling
20 min	stillezen of andere (taal) verwerking		woordenschat (les 1)	
15 min	woordenschat		woordenschat (les 1)	
30 min	taal (begrijpend luisteren, mondelinge communicatie, lees- bevordering)			
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	basis- instructieles		
25 min				spelling (instructieles, nieuwe categorie)
5				spelling

DINSDAG				
	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	STAAL taal	STAAL spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	herhalings- instructieles		
20 min	spelling (dictee)			
20 min			taal verkennen (les 2)	
25 min			taal verkennen (les 2)	

WOENSDAG				
	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	STAAL taal	STAAL spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	herhalings- instructieles		
5	spelling			
15 min	spelling			spelling (instructieles)
5				
5				spelling
20 min			spreken en luisteren (les 3)	
15 min			spreken en luisteren (les 3)	

leerkrachtgebonden zelfstandig werken

DONDERDAG				
	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	STAAL taal	STAAL spelling
20 min	stillezen of andere (taal) verwerking		schrijven (les 4)	
35 min	lezen		schrijven (les 4)	
35 min	lezen	basis- instructieles		
15 min	woordenschat			
30 min	taal (begrijpend luisteren, mondelinge communicatie, lees- bevordering)			
20 min				spelling (grammatica)
5				spelling

VRIJDAG				
	Groep 3	Groep 4		
	LIJN 3 aanvankelijk lezen	STATION ZUID voortgezet technisch lezen	STAAL taal	STAAL spelling
35 min	lezen	stillezen of andere (taal) verwerking		
35 min	lezen	herhalings- instructieles		
5	spelling			
15 min	spelling			spelling (instructieles)
5				spelling
5				